

Seat No. : _____

BA-101

May-2015

B.A., Sem.-IV

EC-1-211 : Sanskrit
(Uttarramcharitam)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) પસંદ કરેલ વિકલ્પ ઉત્તરવહીમાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવો.

Instructions : Mention clearly the option in answer-sheet you attempt.

(2) પ્રશ્નની જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

Figures to the right indicate marks of the question.

1. (A) ઉત્તરરામચરિતને આધારે ભવભૂતિની નાટ્યકલા પર સવિસ્તર નોંધ લખો. 7
On the basis of Uttarramcharit discuss the Dramaturgy of Bhavbhuti and write a note on it.

અથવા/OR

ચિત્રદર્શન પ્રસંગ અને તેનું નાટ્યગત મહત્ત્વ જણાવો.

Discuss the ચિત્રદર્શન episode and its dramatic importance.

- (B) एको रसः करुण एव – ચર્ચો. 7
एको रसः करुण एव – Discuss.

અથવા/OR

ઉત્તરરામચરિતને આધારે સીતાનું ચરિત્રાંકન કરો.

Write the character of સીતા according to ઉત્તરરામચરિતમ્.

2. (A) ઉત્તરરામચરિતના છાયાંકનું રસદર્શન કરાવો. 7
Evaluate the ‘छायाङ्क’ of ‘उत्तररामचरितम्’.

અથવા/OR

‘ઉત્તરરામચરિત’ નાટકના ચતુર્થ અંકમાં પ્રયોજાયેલ નાટ્ય પ્રયોગોની ચર્ચા કરો.

Discuss the elements of Stage-ability used in 4th Act of the play ‘उत्तररामचरितम्’.

(B) नीचेनामांथी कोठपण भे विशे नोध लपो :

7

Write a note on any **two** of the following :

- (1) ભવભૂતિનું જીવન
Life of Bhavbhuti
- (2) છઠ્ઠા અંકનો વિષ્કંભક
Vishkambhak of Act Sixth
- (3) गर्भनाटकप्रसङ्गः
- (4) लव-चन्द्रकेतु संवादः

3. (A) नीचेनामांथी कोठपण भे श्लोकोनो अनुवाद करो :

8

Translate any **two** of the following verses :

- (1) विश्वंभरा भगवती भवतीसूत
राजा प्रजापतिसमो जनकः पिता ते ।
तेषां वधूस्त्वमसि नन्दिनि पार्थिवानां
येषां कुलेषु सविता च गुरुर्दयं च ॥
- (2) इयं गेहे लक्ष्मीरिचममृतयर्तिर्नयनयो
रसावस्याः स्पर्शो व्युषि बहुलश्चन्दनरसः ।
अयं कण्ठे बाहुः शिशिरमसृणो भौक्तिकसरः
किमस्या न प्रेयो यदि परमसह्यस्तु विरहः ॥
- (3) प्रियप्राया वृत्तिर्विनयमधुरो वाचि नियमः
प्रकृत्या कल्याणी मतिरनवगीतः परिचयः ।
पुरो वा पश्चाद्वा तदिदमविपर्यासितरसं
रहस्यं साधूनामनुपधि विशुद्धं विजयते ॥
- (4) स्निग्धश्यामाः क्वचिदपरतो भीषणाभोगरुक्षाः
स्थाने स्थाने मुखरककुभो झांकृतैर्निर्झराणाम् ।
एते तीर्थाश्रमगिरिसरिद्गर्तकान्तारमिश्राः
संदृश्यन्ते परिचितभुवो दण्डकारण्यभागाः ॥

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે બે પૂર્વાપર સંદર્ભ આપી સમજાવો :

8

Explain any **two** of the following with reference to context :

- (1) ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुधावति ।
- (2) वत्स ! इतयमप्यपरा का ?
- (3) प्रभवति शुचिर्बिम्बोद्ग्राहे मणिर्न मृदां चयः ।
- (4) लोकोत्तराणां चेतांसि को हि विज्ञातुमर्हति ।

4. નીચેનામાંથી ગમે તે છ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો :

12

Answer in short any **six** of the following :

- (1) ચિત્રદર્શનથી સીતાને કયું દોહદ થાય છે ?
Which desire (દોહદ) Sita had after observing the ચિત્રવીથિકા: ?
- (2) અશ્વમેઘ યજ્ઞમાં રામની સહધર્મચારિણી કોણ છે ?
Who is the companion of Rama in અશ્વમેઘ યજ્ઞ ?
- (3) તે હિ નો દિવસા: ગતા: કોણ બોલે છે ?
Who says તે હિ નો દિવસા: ગતા: ?
- (4) ઉત્તરરામચરિતનો સાહિત્ય પ્રકાર જણાવો.
Name the literary type of ઉત્તરરામચરિતમ્.
- (5) ઉત્તરરામચરિતના પાંચમા અંકનું નામ જણાવો.
Give the name of the five act of ઉત્તરરામચરિતમ્.
- (6) ગર્ભાંકનું પ્રયોજન શું છે ?
What is the purpose of ગર્ભાંક ?
- (7) તમસા અને મુરલા કોણ છે ?
Who are તમસા and મુરલા ?
- (8) છાયા-અંકમાં સીતા કોની કૃપાથી અદૃશ્ય રહી જાય છે ?
By whose grace Sita became invisible in છાયાંક ?

5. (A) કૌસમાં આપેલ શબ્દોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરીને ખાલી જગ્યા પૂરો :

7

Fill in the blanks with appropriate word given in the bracket :

(1) દશરથ રાજાની પુત્રીનું નામ _____ હતું. (ઉર્મિલા, સુમિત્રા, શાન્તા)

The name of King Dashrath's daughter was _____. (उर्मिला:, सुमित्रा, शान्ता)

(2) ભવભૂતિના ગુરુનું નામ _____ હતું. (વસિષ્ઠ, નીલકંઠ, જ્ઞાનનિધિ)

The name of Bhavbhuti's teacher was _____. (वसिष्ठ:, नीलकंठ, ज्ञाननिधि)

(3) ઉત્તરરામચરિતના _____ અંકમાં ગર્ભનાટક પ્રસંગ આવે છે.

(બીજા, પાંચમા, સાતમા)

In the _____ act of Uttarramcharit गर्भनाटक: episode is found.

(second, five, seven)

(4) અષ્ટાવક _____ ઋષિના આશ્રમમાંથી સંદેશો લઈને આવે છે.

(વસિષ્ઠ, ઋષ્યશૃંગ, વાલ્મીકિ)

Ashtavakra brings a message from _____ Rishi. (वसिष्ठ:, ऋष्यशृंग, वाल्मीकि)

(5) શમ્બૂક _____ વર્ણનો તપસ્વી છે.

(ક્ષત્રિય, શૂદ્ર, વૈશ્ય)

Shambuk is an ascetic of _____ varna.

(क्षत्रिय, शूद्र:, वैश्य:)

(6) અશ્વમેઘ યજ્ઞના રક્ષકોનો નેતા _____ છે.

(ચન્દ્રકેતુ, લવ, કુશ)

The leader of the guards of Ashwmegh Yajna is _____.

(चन्द्रकेतु:, लव:, कुश:)

(7) _____ રામને સીતા સોંપે છે.

(ગંગા, વાલ્મીકિ, અરુંધતી)

_____ hands over Sita is Ram.

(गंगा, वाल्मीकि, अरुंधती)

(B) નીચેના જોડકાં જોડો :

7

Match the following :

अ

ब

(1) लक्ष्मणात्मजः

(a) भवभूति

(2) सुमन्त्रः

(b) चन्द्रकेतुः

(3) प्राचेतसः

(c) शम्बूकः

(4) वैदेही

(d) आत्रेयी

(5) शूद्रमुनिः

(e) वाल्मीकिः

(6) तापसी

(f) सीता

(7) श्रीकण्ठः

(g) सारथिः